

Üretim ve İş Sırlarını Hukuka Aykırı Olarak İfşa Etmek Suretiyle Haksız Rekabet*

Ali Atakan ÇARDAK**

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Bu çalışma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programında Sayın Doç. Dr. Burçak YILDIZ tarafından verilen “Haksız Rekabet” dersi kapsamında hazırlanmış seminer çalışmasının gözden geçirilerek düzenlenmiş halidir. Bu nedenle ders ve yayın sürecinde desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Burçak YILDIZ’a teşekkür ederim.

** Avukat (LLM), Ankara Barosu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi. av.atakancardak@gmail.com.
ORCID: 0000-0002-2307-6513.

Makale geliş tarihi: 9 Haziran 2023 **Makale kabul tarihi:** 29 Ekim 2023

Atıf önerisi: Çardak, Ali Atakan. “Üretim ve İş Sırlarını Hukuka Aykırı Olarak İfşa Etmek Suretiyle Haksız Rekabet.” Ankara Barosu Dergisi 81, no. 4 (Cumhuriyet 100. Yıl Özel Sayısı, Ekim 2023): 431-464.

DOI: 10.30915/abd.1312219

ÜRETİM VE İŞ SIRLARINI HUKUKA AYKIRI OLARAK İFŞA ETMEK SURETİYLE HAKSIZ REKABET

ÖZ

Günümüzde hızla ilerleyen teknolojik gelişmelere paralel olarak tacirlerin üretim ve iş sırlarının korunması daha da önemli bir konu haline gelmiştir. Zira söz konusu teknolojik gelişmelerin sağladığı imkanlar kötüye kullanılarak tacirlerin ticari sır niteliğindeki üretim ve iş sırlarının ele geçirilmesi ve üçüncü kişilere ifşası tacirler yönünden büyük zararlara yol açabilmekte, aynı zamanda dürüst rekabet ortamını da bozmaktadır. Bu nedenle, üretim ve iş sırlarının korunması için yasal düzenlemelerin getirilmesi zorunludur. Türk hukukunda tacirlerin ticari sırlarının korunmasına ilişkin farklı yasal düzenlemeler bulunmaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun haksız rekabete ilişkin düzenlemeleri arasında üretim ve iş sırlarının ifşasına ilişkin hükümler getirilmiştir. Bu kapsamda çalışmamızda, ticari sır niteliğindeki üretim ve iş sırlarının ifşası suretiyle meydana gelen haksız rekabet hali, Yargıtay'ın güncel içtihatları ışığında incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

haksız rekabet

üretim sırrı

iş sırrı

ticari sır

ifşa

UNFAIR COMPETITION BY UNLAWFUL DISCLOSURE OF PRODUCTION AND BUSINESS SECRETS

ABSTRACT

Today, in parallel with the rapidly advancing technological developments, the protection of production and business secrets has become a crucial issue. Because, the unlawful acquisition and disclosure of the production and business secrets by misusing the technological means may cause a loss to the owners of them as well as violate the fair competition principles. Therefore, it is crucial to set up the legal regulations for the protection of trade secrets. There are different legal regulations regarding the protection of trade secrets in Turkish Law. For instance, trade secrets are protected under the unfair competition provisions of Turkish Commercial Code no. 6102. In this scope, this study examines the unfair competition by unlawful disclosure of production and business secrets under the light of the recent Supreme Court decisions.

Keywords:

unfair competition

production secret

business secret

trade secret

disclosure

GİRİŞ

Günümüzün gelişen piyasa koşulları ve rekabet ortamında hayatta kalabilmek amacıyla tacirler günden güne değişen ve gelişen teknolojik bilgi ve sistemler, üretim yöntemleri ile üretim ve iş süreçlerine ilişkin sınırsız sayıda bilgi kullanmaktadırlar. Serbest piyasa aktörlerinin rekabet ortamında kendilerini ileriye taşımak için kullandıkları bu tür üretim ve iş süreçlerine ilişkin bilgilerin rakiplerinden ve kamudan gizli tutularak sır olarak kalmasında sahiplerinin menfaatinin bulunduğu açıktır. Zira, üretim ve iş süreçlerinde kullanılan, üçüncü kişilerce bilinmesi istenmeyen, gizli tutulan bu bilgilerin ele geçirilmesi, ifşa edilmesi veya kullanılması, bu gizli bilgilerin sır niteliğini ortadan kaldırarak bu sırların sahibi bakımından büyük zararlara sebep olabileceği gibi, dürüst rekabet ortamının bozulmasına da yol açmaktadır.

Günden güne değişen teknoloji sebebiyle bilgiye erişimin ve bilgi aktarımının giderek daha da kolay bir hale geldiği ve bu sayede söz konusu imkanları kötüye kullanmak suretiyle sırların daha rahat ele geçirilebildiği gözetildiğinde, üretim ve iş sırlarının korunmasının daha da büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeplerle, sahibine ekonomik menfaat ve rakiplerine karşı üstünlük sağlayan sır niteliğindeki bu bilgilerin, gelişen teknolojik ilerlemeler ve piyasa koşullarında korunmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması da zorunlu hale gelmiştir.

Hukuk sistemimizde üretim ve iş sırlarının da kapsamında yer aldığı ticari sırların korunması bakımından cezai ve hukuki birçok farklı düzenleme yer almaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu^[1] (“TTK”) da bu yönde düzenlemeler getirerek, tacirlerin ve işletmelerin rekabet gücünün korunması ve serbest piyasanın sağlıklı gelişimi bakımından büyük önem taşıyan üretim ve iş sırlarını, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması amacıyla düzenlediği haksız rekabet hükümleri aracılığıyla koruma altına almaktadır.

TTK’da yer alan haksız rekabet kurallarının amacı, TTK m. 54/1’de, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması olarak ifade edilmiştir. Hükmün devamında, haksız rekabet genel olarak tanımlanmıştır. Buna göre rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerde aykırı davranış ve ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır. Söz konusu hükümde haksız rekabete sebep olan davranışların temel özelliğinin dürüstlük

[1] RG, 14.02.2011, S. 27846.

kuralına aykırı olmaları vurgulanarak; TTK m. 55 hükmünde dürüstlük kuralına aykırı kabul edilen haksız rekabet halleri sınırlı sayıda olmaksızın 6 bent halinde sayılmıştır. Sayılan bu haller arasında üretim ve iş sırlarının korunmasına ilişkin olarak TTK m. 55/1-b-3 ile 55/1-d düzenlemeleri yer almaktadır.

Çalışmamızın konusunu, TTK m. 55/1-d bendinde yer alan “üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek” suretiyle haksız rekabet hali oluşturmaktadır.

Maddede “üretim ve iş sırları” ifadesi kullanılmakla beraber, söz konusu kavramlar günümüzde ticari sır kavramını ifade eden oldukça geniş bir alanı kapsamakta olup, üretim ve iş sırları ile ticari sırrın anlamlarını belirleyerek sınırlarını çizmek, haksız rekabetin tespiti bakımından da önem taşımaktadır. Bu nedenle çalışmamızda ilk olarak haksız rekabet kavramı ve unsurları hakkında genel bir çerçeve çizildikten sonra, TTK m. 55/1-d hükmünde yer alan haksız rekabet hali, üretim ve iş sırları ile ticari sır kavramları arasındaki ilişki ortaya konularak Yargıtay içtihatları ışığında konu incelenecektir.

I. 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA HAKSIZ REKABET KAVRAMI VE UNSURLARI

A) HAKSIZ REKABET KAVRAMI

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu^[2] (“ETTK”) m. 56’da haksız rekabet “aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suiistimali” olarak tanımlanmaktaydı. Ancak TTK m. 54 vd. hükümlerinde ETTK m. 56’dan farklı olarak haksız rekabet kavramını doğrudan tanımlanmamış, haksız rekabet hükümlerinin amaç ve ilkelerine yer verilmiştir.

ETTK’da yer alan tanımın çeşitli açılardan yetersiz görüldüğü ve bu sebeple tanımın TTK’ya alınmadığı öğretilmektedir.^[3] Gerçekten de TTK m. 54’ün gerekçesinde, eski Kanun’da yer alan tanım birçok yönden eleştirilmektedir. Bu kapsamda, ETTK m. 56’da yer alan tanımdaki “*iktisadi rekabet*” kavramının hukuki bir kavram olmadığı ve içeriğinin

[2] RG, 09.07.1956, S. 9353.

[3] Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 25. Baskı, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 2022), 326.

belirsiz olduğu, rakipler arası rekabeti akla getirdiği, eski tanımdaki anlam ağırlığının “suistimal”de bulunduğu ve bunun haksız rekabetin uygulama alanını daralttığı, ancak yeni düzenleme ile “dürüstlük kuralına” ağırlık verildiği ifade edilmiştir.^[4] Bu doğrultuda, TTK m. 54 hükmünde getirilen “dürüst ve bozulmamış rekabet” kavramı ile, ETTK m. 56’dan farklı olarak hukuken tanımlanabilir bir rekabet vurgulanmak istenmiştir.^[5]

Bu gerekçelerle, TTK m. 54/2’de, haksız rekabete ilişkin temel ilkeyi gösteren ve haksız rekabetin tespitinde doğrudan uygulanabilen bir genel hüküm getirilmiştir.^[6] Buna göre, “*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.*”

TTK m. 54/2’de yer alan genel ilkedden anlaşılacağı üzere, TTK’da yer alan haksız rekabet kavramının tanımlanmasında dürüst davranma kuralı belirleyici bir ölçüttür.^[7] Nitekim, TTK m. 54/1 maddesinde, haksız rekabet

[4] TTK m. 54 gerekçesi için bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96, s. 86 (<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss96.pdf> – Erişim tarihi 23.10.2022); TTK m. 54 gerekçesinde yer alan bu ifadeler de eleştirilmekte ve haksız rekabet hükümleri ile korunmak istenenin ETTK döneminde olduğu gibi iktisadi rekabet olduğu, ayrıca gerekçede belirtildiğinin aksine, ETTK döneminde de haksız rekabetten söz edilebilmesi için fail ile mağdur arasında rekabet ilişkisi zorunlu kabul edilmemekteydi Bkz. Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve F. Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku*, 7. Baskı (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), 554; Arkan, *Ticari İşletme*, 326, dn 4.

[5] Her ne kadar TTK m. 54 gerekçesinde yer alan iktisadi rekabet kavramına ilişkin eleştirilerden TTK’daki haksız rekabet hükümlerinin artık iktisadi rekabeti koruma amacı gütmeye başladığı anlaşılabilir olsa da, eskiden olduğu gibi TTK’da yer alan haksız rekabete ilişkin hükümlerle korunan menfaatler kapsamında da iktisadi rekabet yer almaktadır. Bkz. Füsun Nomer Ertan, *Haksız Rekabet Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), s. 80 vd; İbrahim Bektaş, “Haksız Rekabet Hukukunda Dürüst ve Bozulmamış Rekabeti Sağlama Amacı (TTK m. 54) ve ‘İşleyen Rekabet’ Ölçütü,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 34, no. 3 (2018): 286.

[6] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 96.

[7] Arkan, *Ticari İşletme*, 327; Reha Poroy ve Hamdi Yasaman, *Ticari İşletme Hukuku*, 15. Baskı (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), 332; Şirin Güven, “6102 sayılı Türk

hükümlerinin amacı “*bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması*” olarak ifade edilerek dürüstlük kuralı haksız rekabet hükümlerinin amacı bakımından da vurgulanmıştır. Dürüst rekabet kavramı, rekabet ortamındaki davranışların ahlaklı ve dürüst olmasını ifade ederken; bozulmamış rekabet kavramı ile düzgün işleyen hilesiz bir rekabet ortamının amaçlandığı vurgulanmıştır.^[8] Bu doğrultuda, hukuka uygun ve bozulmamış rekabet ortamına dahil olan bütün katılanlar, piyasadaki tüm aktörlerin dürüstlük kuralına uygun davranacağına dair haklı güvene sahip olup, bu güvene aykırı hareket edilmesi ise haksız rekabete yol açmaktadır.^[9]

Hükümde yer alan “bütün katılanlar” ifadesi ile, rekabet hukukunun ünlü üçlüsü olan ekonomi, tüketici ve kamu kastedilmiştir.^[10] Bu sayede haksız rekabetin sosyal yönü olarak ifade edilen, haksız rekabet kurallarının yalnızca rakipleri değil, rekabet sürecine dahil olan tüm ilgilileri koruyucu nitelikte olduğu yaklaşımı TTK’ya yansıtılmıştır.^[11]

TTK m. 54/2’den hareketle, öğretilerde haksız rekabet, rakipler arasında veya tedarik edenler ile müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen

Ticaret Kanunu’nun Haksız Rekabete Dair Düzenlemelerinin Amacı ve Koruduğu Menfaatler Çerçevesinde Dürüst ve Bozulmamış Rekabet Kavramı,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18, no. 2 (2012): 81.

- [8] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 82; Paksoy’a göre dürüst ve bozulmamış rekabetten anlaşılması gereken, işlevsel bir rekabettir. Bkz. M. Sermin Paksoy, *Sözleşmeyi İhlale Yöneltilme*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, 156; Dürüst ve bozulmamış rekabet kavramları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bektaş, “Dürüst ve Bozulmamış Rekabet,” 287 vd.
- [9] Arkan, *Ticari İşletme*, 327; Celal Göle ve Ali Bozer, *Ticari İşletme Hukuku*, 5. Baskı, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018), 191; Dürüst ve bozulmamış rekabet ifadesinin anlamları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Güven, “Rekabet Kavramı,” 176 vd.
- [10] Güven, “Rekabet Kavramı,” 176.
- [11] Arkan, *Ticari İşletme*, 326; Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 2. Baskı, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 423; Güven, “Rekabet Kavramı,” 177; Bektaş, “Dürüst ve Bozulmamış Rekabet,” 280.

aldatıcı veya dürüstlük kuralına aykırı davranış ve ticari uygulamalar olarak tanımlanmaktadır.^[12]

B) HAKSIZ REKABETİN UNSURLARI

Yukarıdaki tanımlamadan hareketle, haksız rekabetin meydana gelebilmesi için; ticari nitelik taşıyan davranış veya uygulamanın mevcut olması, ticari davranış veya uygulamanın aldatıcı ya da dürüstlük kuralına aykırı olması, söz konusu davranış ve ticari uygulamaların rakipler veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkilemesi unsurlarının birlikte varlığı aranmaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, haksız rekabetin meydana gelebilmesi için, dürüstlük kuralına aykırı davranış veya uygulamaları gerçekleştiren kişinin kusurlu olması veya bir menfaat elde etmiş olması gerekmediği gibi, haksız rekabete uğrayanın zarar görmüş olması da zorunlu değildir.^[13] Haksız rekabete uğrayanın zarar görmesi koşulu, kural olarak tazminat davalarında aranan bir şarttır.^[14]

[12] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, s. 79; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Ticaret Hukuku Bilgisi*, 10. Baskı, (Bursa: Dora Yayınları, 2016), 133; Ahmet Galip Kaplan, *Elektronik Ortamda İşlenen Haksız Rekabet Halleri*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 32; Mimaroglu ise haksız rekabeti “*Rakipleri ezmek ve onları ekonomik faaliyet alanından uzaklaştırmak amacı ile ve iyi niyet kurallarına aykırı şekilde başvuru, kanuna, nizama ve geleneğe göre kabul edilmesi mümkün olmayan hareket ve fiillerin tümü*” şeklinde tanımlamaktadır. S. Kemal Mimaroglu, *Ticaret Hukuku C. 1*, 3. Baskı, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1978), 375; Arkan’a göre ise haksız rekabet “*rakipler, tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen, dürüstlük kuralına aykırı her tür davranış*”tır. Bkz. Arkan, *Ticari İşletme*, 327.

[13] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 119; Kemal Şenocak: “Haksız Rekabet Açısından Boykot,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 15, no. 1 (2009): 81.

[14] Arkan, *Ticari İşletme*, 327; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 424; Konuyla ilgili olarak Yargıtay da bir kararında “*6102 sayılı TTK’nın 56/1 maddesi gereğince, haksız rekabete ilişkin davalarda, zarar tazmini dışındaki istemlerde eylemi gerçekleştirenin kusuru aranmaz*” şeklinde karar vermiştir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2019/5303, K. 2020/629, 21.01.2020, www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim tarihi 26.11.2022.

1- Ticari Nitelik Taşıyan Davranış veya Uygulamaların Mevcut Olması

Öncelikle belirtmek gerekir ki, TTK m. 54/2’de yer alan ticari davranış ve uygulamalar, TTK m. 3’te ifade edilen ticari işler ile aynı anlamda kullanılmamaktadır. Zira, haksız rekabet hükümleri, rekabet ortamını, piyasayı, diğer bir deyişle ticari hayatı etkileyen veya etkileme ihtimali olan davranış ve uygulamaları hedef almaktadır. Bu nedenle, TTK m. 54/2’de yer alan “ticari davranış ve uygulama” ifadesi ile kastedilen, rekabeti ve ticari hayatı etkileyen veya etkileme ihtimali olan davranış ve uygulamalardır.^[15] Bu doğrultuda, davranış ile kastedilen rekabeti ve piyasayı etkileyen hukuki işlemler, sözlü veya yazılı eylemler, yapma ve yapmama fiilleri iken; ticari uygulamalar ise davranış niteliği taşımayan ancak “cezbeden ticari avantajlar, küçük indirimler” gibi pazarlama yöntemlerini ifade etmektedir.^[16]

Söz konusu davranış ve uygulamaların ticari hayatı etkilemesi veya etkileme ihtimali bulunması zorunlu olmakla beraber bunun için tarafların mutlaka tacir olmasına gerek yoktur.^[17] Uygulamada haksız rekabetin genellikle birbirine rakip esnaf veya tacir işletme sahipleri arasında meydana geldiği görülse de, söz konusu davranış veya uygulamaların ticari nitelikte kabul edilerek rekabeti etkileyebilmesi için TTK m. 3 ve m. 19 anlamında ticari iş niteliğinde olması veya rakipler arasında meydana gelmesi zorunlu değildir.^[18] Önemli olan, eylemin ticari hayatı etkileyerek rekabetin işleyişini bozabilecek nitelikte olmasıdır.^[19] Bu kapsamda, tacir olmayan bir kimsenin, örneğin bir esnafın, bir derneğin ve bir tüketicinin davranış ve uygulamaları da rekabet ortamını etkiledikleri veya etkileme ihtimali bulunduğu takdirde haksız rekabet meydana getirebilmektedir.^[20]

[15] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 100.

[16] Ünal Tekinalp, “Yeni Haksız Rekabet Hukukunda Amaç İlke ve Üç Boyutluluk,” içinde *Prof. Dr. Seza Reisoglu Armağanı*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 2016), 38.

[17] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 100.

[18] M. Ali Aksoy, “Haksız Rekabet Halleri ve Haksız Rekabetin Tespiti,” (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi 2011), 44; Güven, “Rekabet Kavramı,” 182.

[19] Güven, “Rekabet Kavramı,” 182.

[20] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 100.

2- Davranış veya Uygulamanın Aldatıcı veya Dürüstlük Kuralına Aykırı Olması

TTK’da, ETTK’dan farklı olarak, “*suistimal*” kavramı yerine, “*dürüstlük kuralı*” kavramına yer verilmiştir. Bu kapsamda, dürüst davranış kuralı, haksız rekabetin varlığının tespitinde önem taşımakta olup, hangi davranış ve uygulamaların haksız rekabet oluşturduğunun tespiti dürüstlük kuralı kriterine göre belirlenmektedir. Bu nedenle, ticari nitelikteki davranış veya uygulamanın haksız rekabete sebep olabilmesi için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu^[21] (“TMK”) m. 2’de ifadesini bulan dürüstlük kuralı esas alınmaktadır.^[22] Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar iş etiğine, doğruluğa ters düşebileceği gibi aldatıcı veya yanıltıcı nitelik de taşıyabilirler.^[23]

Ancak, haksız rekabet hukukundaki dürüstlük kuralları, TMK m. 2/1’de yer alan dürüstlük kuralı ile her zaman örtüşmeyebilir.^[24] Zira, TTK m.54’ün gerekçesinde ifade edildiği üzere TMK m. 2 anlamında dürüstlük kuralı sözleşmeden doğan ve taraflar arasındaki ilişkide var olan güvenle ilişkili olmasına karşın haksız rekabet hukukunda bu anlamda bir taraf mevcut olmayabileceği gibi, bir haksız fiilin söz konusu olması da mümkündür.^[25]

TTK. m.54/2 hükmünde dürüstlük kuralına aykırı davranışlarla birlikte, dürüstlük kuralına aykırı ticari uygulamaların da haksız rekabet meydana getireceği ifade edilmiştir. Haksız rekabetin söz konusu olabilmesi için sayılan bu iki durumdan birisinin mevcudiyeti yeterlidir.^[26]

[21] RG, 08.12.2001, S. 24607.

[22] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 108.

[23] Hamdi Yasaman, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler,” içinde *Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu*, (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2012), 35.

[24] Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 424.

[25] Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 424.

[26] Göle ve Bozer, *Ticari İşletme*, 213.

3- Davranış veya Uygulamanın Rakipler Arasındaki veya Tedarik Edenlerle Müşteriler Arasındaki İlişkileri Etkilemesi

Dürüstlük kuralına aykırı davranış ve ticari uygulamaların haksız rekabet oluşturabilmesi için, rakipler veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri de etkilemesi gerekmektedir.

TTK m. 54/2’de yer alan bu şart ile aynı zamanda haksız rekabetin varlığı için taraflar arasında rekabet ilişkisinin gerekmediği hususu vurgulanmaktadır.^[27] Buna karşın, taraflar rakip olmasa dahi söz konusu davranış ve ticari uygulamaların rekabet ortamına olumsuz etkide bulunması gerekir. Bu nedenle rekabet ortamına etki etmeyen kişisel davranışlar haksız rekabet oluşturmamaktadır.

II. ÜRETİM VE İŞ SIRLARINI HUKUKA AYKIRI OLARAK İFŞA ETMEK

A) GENEL OLARAK

Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek, TTK’nın 55/I-d hükmünde bir haksız rekabet hali olarak düzenlenmiştir. Söz konusu haksız rekabet hali ilgili hükümde “*Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur*” şeklinde ifade edilmiştir.

Belirtilen düzenlemede haksız rekabet olarak kabul edilen asıl davranış “*üretim veya iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek*” eylemidir.^[28] Bununla beraber, maddede “*Gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.*”

[27] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 114; TTK’da yer alan “Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen” ifadesi ile taraflar arasında rekabet ilişkisinin zorunlu olmadığı hususu vurgulansa da öğretide ifade edildiği üzere bu durum Türk hukuku yönünden bir yenilik olmayıp, ETTK döneminde de taraflar arasında rekabet ilişkisinin varlığının gerekli olmadığı kabul edilmekteydi. Bu nedenle, TTK 54/2’de yer alan bu ifadenin gereksiz olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012) 80; Arkan, *Ticari İşletme*, 326.

[28] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 330.

düzenlemesi ile bu haksız rekabet halinin özel bir örneği de hüküm altına alınmıştır.^[29]

TTK m. 55/1-d hükmü hukukumuzda tamamen yeni olmayıp, ETTK m. 57/8'de buna paralel bir düzenleme bulunmaktaydı. Üretim ve iş sırlarının hukuka aykırı olarak ifşası, ETTK m. 57/8'de, “*Hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde ettiği veya öğrendiği imalat veya ticaret sırlarından haksız yere faydalanmak veya onları başkalarına yaymak*” şeklinde düzenlenmekteydi.

Haksız rekabet hükümleri arasında üretim ve iş sırlarını koruyucu tek hüküm TTK m. 55/1-d değildir. TTK m. 55/1-b-3 hükmünde “İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek” de bir haksız rekabet hali olarak düzenlenmiştir. Bu iki hüküm birbirini tamamlayıcı niteliktedirler.^[30] Zira, TTK m. 55/1-b-3 hükmü, üretim ve iş sırlarını elde etmeyi esas alırken, TTK m. 55/1-d hükmü, bunları kullanmayı esas almaktadır.^[31]

B) UNSURLARI

Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek suretiyle haksız rekabetin gerçekleşmesi için kanun koyucu iki unsur aramıştır. Bunlar, mevcut bir üretim veya iş sırrının varlığı ile üretim veya iş sırrının hukuka aykırı olarak ifşasıdır.^[32]

Haksız rekabetin meydana gelmesi için üretim veya iş sırrını açıklayan kişinin bir menfaat sağlamış olması, rakip tarafından gerçekleştirilmesi, kusurlu olması veya ifşa edilen sırların hukuka aykırı olarak ele

[29] Hediye Bahar Sayın, “Haksız Rekabet Hukuku Açısından Üretim ve İş Sırrının Hukuka Aykırı Olarak İfşası,” *Terazi Hukuk Dergisi* 12, no. 136 (2017): 37.

[30] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 330; N. Hilal Çelik, “Haksız Rekabet,” içinde *Prof. Dr. Duygun Yarsuvat’a Armağan, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no. 2, (2012): 679.

[31] Bkz. TTK m. 55 gerekçesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96, s. 86 (<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss96.pdf> – Erişim tarihi 23.10.2022).

[32] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, s. 331; Sayın, “İfşa,” 37.

geçirilmiş olması gerekmediği gibi, sır sahibinin zarar görmüş olması şartı da aranmamaktadır.^[33]

Belirtilen bu hususlar ışığında, üretim veya iş sırlarının hukuka aykırı bir biçimde, sözleşmeden veya kanundan doğan bir sır saklama yükümlülüğü ihlal edilerek ifşa edilmesi halinde, sırları ifşa edilen kişinin zarar görüp görmediğinden ve ifşa edenin bundan bir menfaat sağlayıp sağlamadığından bağımsız olarak haksız rekabet meydana gelmektedir.

1- Üretim ve İş Sırrı

a) Genel Olarak

TTK m. 55/1-d anlamında haksız rekabetin gerçekleşebilmesi için birinci şart, bir üretim veya iş sırrının varlığıdır. Bu kapsamda, haksız rekabetin meydana gelip gelmediğinin tespitinde, somut olayda bir üretim veya iş sırrının söz konusu olup olmadığının tespiti önem taşımaktadır.

“Sır”, kelime anlamı olarak varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan, aksi durumda sahibinin menfaatini zedeleyebileceği düşünülen şey anlamına gelmektedir.^[34]

Bu tanımdan hareketle, öğretide üretim ve iş sırları, bir kişinin veya işletmenin bir malın üretilmesinde veya ilgili işin organizasyonunda kullandığı,

[33] Sayın, “İfşa,” 41; Çelik, “Haksız Rekabet,” 661; Yargıtay da bir kararında bu hususu “... Haksız eylemin özel bir türü olan haksız rekabeti oluşturan eylemin kim tarafından, hangi şekilde, hangi yolla meydana getirilmiş olduğunun bu eylemin sübutu açısından bir önemi bulunmayıp, yapılan eylemin haksız olarak bir ticari işletmeye, ticari faaliyete zarar verip vermediği, güven içinde devam etmesi, işlemesi gerekli ticari rekabet ortamını bozup bozmadığı hususu üzerinde durulmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2008/9072, K.2010/591, 21.02.2010, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 19.11.2022.

[34] Bkz. Türk Dil Kurumu (<https://sozluk.gov.tr> – Erişim tarihi 29.10.2022); Sır kavramının kökeni hakkında bkz. Arslan Kaya, “Ticaret Hukukunda Sır ve Bilgi Edinme Hakkı,” içinde *Türkiye Barolar Birliği Bilgi Edinme Paneli*, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2004), 131 vd.; Sır kavramının unsurları ve karşılaştırmalı hukukta sır kavramının tanımları hakkında bkz. A. Elif Gürbüz Usluel, *Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), 4 vd.

saklanmasında haklı bir menfaatinin bulunduğu ve bu menfaatin kişinin açık veya örtülü iradesinden anlaşılabilirdiği bilgiler olarak tanımlanmaktadır.^[35]

İfşası suretiyle haksız rekabete sebep olunan bilgilerin üretim veya iş sırrı niteliği taşıması için şu dört unsuru birlikte barındırması gerekmektedir; ifşaya konu bilginin üretim süreciyle veya işletmenin iş organizasyonu ile ilgili olması, bu bilginin sınırlı sayıda kişinin erişiminde bulunması, diğer bir ifadeyle, gizli olması, söz konusu bilginin gizli kalmasında sır sahibinin ekonomik bir menfaatinin bulunması, bilginin gizli kalmasında sır sahibinin menfaatinin bulunduğu açık veya örtülü olarak anlaşılabilir olması.

Öğretide belirtilen bu tanım Kanun'un amacı ile de örtüşmektedir. Zira, TTK m. 55'in gerekçesinde ifade edildiği üzere, haksız rekabet hukukunu temellerinden ilkelerden birisi "emek ilkesi" olup, getirilen düzenlemeler ile başkalarının emeğinden, iş, sonuç ve deneyimlerinden haklı olmayan yararlanmaların önlenmesi amaçlanmaktadır.^[36] Dolayısıyla, üçüncü kişilerce öğrenildiği takdirde sahibinin zarar görme ihtimali bulunan, gizli tutulan, işletmenin ekonomik hayatı ve verimliliği için önemi bulunan, bu kapsamda sır sahibinin emeğinin ve deneyiminin sonucu olan her türlü bilgi ve belge, üretim ve iş sırrı kapsamında kabul edilmekte ve belirli koşullarda ifşası haksız rekabete sebep olmaktadır.^[37]

TTK m. 55/1-d anlamında üretim ve iş sırları, sadece hiç bilinmeyen sırları değil, ayrıca uzun bir çalışma sonucunda elde edilebilen bilgileri de kapsamaktadır. İşletmenin üretim, organizasyon ve yönetim alanlarında ürettiği teknik ve ticari bilgi ve tecrübeler, know-how, üretim ve iş sırlarının önemli

[35] Paksoy, *İhlale Yöneltilme*, 226; Canan Küçükali: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Bir Haksız Rekabet Türü Olarak "Üretim ve İş Sırlarının İfşası," *Terazi Hukuk Dergisi* 17, no. 185 (2022): 85; Muhammed Sulu, *Ticari Sırların Korunması*, 2. Baskı, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 22; Safiye Nur Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırlarının Korunması*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 6; Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 298.

[36] Bkz. TTK m. 55 gerekçesi.

[37] Sayın, "İfşa," 38.

bir bölümünü oluşturmaktadır.^[38] Ayrıca sırrın tamamen orijinal nitelikte olması da haksız rekabetin gerçekleşmesi için aranan bir unsur değildir.^[39]

Sahibinin hukuka aykırı menfaatlerine ilişkin olan veya suç oluşturan sırlar, üretime veya işletmeye ilişkin olsalar dahi haksız rekabet hukuku anlamında üretim ve iş sırrı olarak kabul edilmemektedir.^[40] Zira burada korunan menfaat, sır sahibinin hukukten korunmaya değer, haklı bir menfaattir.^[41] Bu nedenle mevzuatta belirtilen standartlara aykırı üretim yöntemleri kullanan bir şirketin söz konusu üretim yöntemlerinin ifşası halinde, sır sahibi TTK'nın haksız rekabete ilişkin hükümlerinin sağladığı hukuki korumadan yaralanmamaktadır.^[42]

TTK 55/1-d maddesi ile her türlü sır değil, “üretim ve iş sırları” korunmuş olup, bu nedenle tacirin ve işletmenin çalışanlarının şahsi sırları bu madde kapsamında korunmamaktadır.^[43]

Daha önce açıklandığı üzere, TTK ile getirilen haksız rekabet düzenlemeleri ile yalnızca tacirlerin veya rakiplerin menfaatleri korunmamakta, rekabet sürecine dahil olan tüm ilgilileri koruyucu bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu nedenle, ticari işletme niteliği taşımayan esnaf işletmelerinin üretim ve iş süreçlerinde kullanılan, gizli kalmasında sahibinin ekonomik menfaati bulunan sırların da TTK m. 55/1-d kapsamında üretim ve iş sırrı olarak değerlendirileceği açıktır.

b) Üretim Sırrı

Mevzuatta “üretim sırrı” kavramının tanımı yapılmamakla beraber, öğretilerde “üretim sırrı” bir malın üretilebilmesi için gerek duyulan her türlü

[38] Arkan, *Ticari İşletme*, 333; Serhan Dinç: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet Halleri ve Haksız Rekabet Davaları,” *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4, no. 2 (2015): 157.

[39] Arkan, *Ticari İşletme*, 333.

[40] Paksoy, *İhlale Yöneltilme*, 228.

[41] Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 11.

[42] Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 11.

[43] Paksoy, *İhlale Yöneltilme*, 228.

teknik bilgi olarak ifade edilmektedir.^[44] Bu kapsamda üretim sırrı, üretim aşamasında önem taşıyan teknik sırlardır. Yukarıda sır kavramına ilişkin olarak yaptığımız açıklamalar doğrultusunda, üretimde kullanılan söz konusu teknik bilgilerin sır kabul edilebilmesi için gizli olmaları, başkaları tarafından kolaylıkla öğrenilemeyecek olmaları ve gizli kalmasında sır sahibinin menfaatinin bulunması gerekmektedir.^[45]

Üretim sırlarına örnek olarak üretimde kullanılan tüm usul ve üretim yöntemleri, metodlar, formüller, modeller, araştırma sonuçları, sayısal çizelgeler, müşteri listesi,^[46] reklam stratejileri, personel yapısı, stok bilgileri verilebilmektedir.^[47]

Öğretide belirtilen üretim sırrı örnekleri elbette sınırlı sayıda olmayıp, ticari hayattaki çeşitlilik dikkate alındığında, üretim sırlarının tam olarak tespiti de mümkün değildir. Haksız rekabet iddiasına konu olan bilginin üretim sırrı olup olmadığının tespiti, yukarıda belirtilen unsurlar doğrultusunda somut olayın özellikleri dikkate alınarak mahkemece yapılmakta, bu noktada haksız rekabete konu olduğu iddia edilen bilginin üretim sırrı olduğu davacı tarafından ispat edilemediği takdirde mahkemelerce haksız rekabet iddiaları reddedilmektedir. Zira Yargıtay'ın bir kararına konu olan olayda davacı uzun yıllardır kendisine özel ve gizli bir formül ile tatlı üretimi yaptığını iddia etmekle beraber, Yargıtayca “davacı tarafça üretilen tatlı ürününün ticari sır niteliğinde bir üretim metodu olduğu ve bunun

[44] M. Emin Bilge, *Ticari Sırların Korunması*, (Ankara: Asil Yayıncılık, 2005), 37; Sinan Sarıkaya, *Haksız Rekabet Hukukunda Sözleşmeyi İhlale veya Sona Erdirmeye Yönelme*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), 128; Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 298; Paksoy, *İhlale Yönelme*, 227; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 16.

[45] Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 17.

[46] İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, bir kararında bu hususla ilgili olarak “Bir kimsenin şirkette çalıştığı dönemde edindiği ticari sır kapsamında olan müşteri portföyünü aynı sektörde faaliyet gösteren bir başka şirketteki çalışmaları esnasında kullanması haksız rekabet teşkil edecektir.” şeklinde hüküm kurmuştur. Bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 14. Hukuk Dairesi, E.2019/1405, K.2021/1320, 04.11.2021, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 10.11.2022.

[47] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 9; Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 85; Sayın, “İfşa,” 38; Paksoy, *İhlale Yönelme*, 227; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 17.

davalı tarafça haksız bir şekilde elde edilerek üretilmek suretiyle piyasaya sunulduğu hususu kanıtlanamamıştır” şeklinde hüküm verilmiştir.^[48]

c) İş Sırrı

“İş sırrı” kavramı da üretim sırrı gibi mevzuatta tanımlanmış değildir. Öğretide ise iş sırrı, işletmenin yönetiminden kaynaklanan, onun ticari hayatı ile bağlantılı olan ve işletme açısından önem taşıyan bilgi ve deneyimler olarak ifade edilmektedir.^[49]

Bununla beraber, işletmeyle ilgili tüm bilgiler iş sırrı niteliğinde olmayıp, kamuya mal olmamış, işverence üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi istenmeyen, gizli tutulan ve gizli kalmasında işverenin menfaati bulunan işletmeye ait bilgiler bu kapsamda iş sırrı olarak nitelendirilmektedir.^[50]

Yapılan tanımlardan da görüldüğü üzere, üretim ve iş sırrı kavramları arasında kesin bir ayırım yapmak mümkün değildir. Öğretide bu kavramların birbirlerini tamamlayan ve sahibine geniş bir koruma sağlamaya yönelik kavramlar oldukları belirtilmektedir.^[51] Bu kapsamda üretim sürecine dahil olan veya olmayan ekonomik veriler, özel üretim usulleri, bilgisayar yazılım ve programları, şirketin yönetim ve finansman stratejileri, ürün temin etme

[48] Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2014/12659, K. 2015/9431, 17.09.2015, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 30.10.2022.

[49] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 298; Paksoy, *İhlale Yöneltilme*, 226; Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 85; Fatih Uşan, *İş Hukukunda İşçinin Sır Saklama Yükümlülüğü*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003) 289; Arzu Arslan Ertürk: *Türk İş Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 289; Salih Önder Yeşiltepe, “Ticari Sır- İş Sırrı,” içinde *Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan*, (İstanbul: Beta Basım, 2006), 29; Yargıtay da bir kararında şirketlerin iş sırrını “Buna göre, her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulan ve gayesi ticari yani kâr amacına yönelik anonim şirketlerin imalatta, ticaretle ve sürümde özel bilgileri, becerileri ve yöntemleri itibariyle diğer kurum ve işletmelere karşı rekabet gücünü korumak amacı güdüldüğü açık bulunmaktadır. Bu itibarla şirket iş sırrının da bu gibi konularla ilgili faaliyet, durum ve muamelelere taalluk etmesi gerekir...” şeklinde ifade etmiştir. Bkz. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, E. 1986/17826, K. 1987/4019, 08.04.1987, www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim tarihi 22.11.2022.

[50] Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 18.

[51] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 298.

yöntem ve kaynakları, şirketin organizasyon yapısı iş sırlarına örnek olarak gösterilmektedir.^[52]

Bununla beraber, diğer firmalarca bilinen veya toplumun bilgisi dahilinde olan bilgilerin sır olarak kabulü mümkün değildir. Diğer bir deyişle, kamuya açık olan ve/veya kısa bir araştırma neticesinde kolaylıkla ulaşılabilecek bilgiler “üretim veya iş sırrı” olarak kabul edilmemektedir. Zira, Yargıtay, ETTK döneminde vermiş olduğu bir kararında “*toplumun bilgisi dahilinde olmama veya ilgili alanda rakip firmalarca bilinmemesi*” hususlarının ticari sır kavramının en önemli unsurunu oluşturduğuna hükmetmiştir.^[53]

Yargıtay, daha yakın tarihli bir kararında ise, iş sırrı kavramı içinde kabul edilmeyen birtakım bilgileri belirlemiş olup; işçinin kendi mesleki bilgi ve deneyimi, sektörde faaliyet gösteren pek çok firmada az çok bulunabilecek bilgiler ve benzer üretim tekniklerinin rekabet yasağıyla korunacak iş sırlarından olmadığına karar vermiştir.^[54]

d) Ticari Sır Kavramı ile Üretim ve İş Sırrı Kavramlarının İlişkisi

Ticari sır kavramı, ticari hayatta ve her geçen gün gelişen teknoloji sebebiyle işletmeden işletmeye ve kişiden kişiye farklılık göstermekte ve her somut olayda farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ticari sır kavramının kesin bir tanımı yürürlükte olan mevzuatımızda yer almamaktadır.

[52] Paksoy, *İhlale Yöneltilme*, 227; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 19.

[53] Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2004/7827, K.2005/5755, 02.06.2005, www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim tarihi 28.10.2022; Benzer olarak, TÜRK PATENT nezdinde tescil edilerek alenileşen tasarımlar Yargıtay tarafından üretim sırrı olarak kabul edilmemektedir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2016/4433, K.2017/6926, 05.12.2017, www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim tarihi 09.11.2022: “*Somut olayda, isnat olunan eylem davacı tarafa ait tescilli tasarımların aynı ya da benzerinin davalılar tarafından rakip işyerinde üretilmesi olup, zaten tasarım tescili aşamasında yetkili makam olan Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından yayınlanmak suretiyle aleni olan pasta tasarımları sebebiyle herhangi bir üretim sırrının kullanıldığından söz edilemeyeceği ...*”.

[54] Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2015/4817, K.2015/12418, 23.11.2015, www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim tarihi 28.10.2022.

Bununla birlikte, Türk hukukunda henüz yürürlüğe girmemiş olan Ticarî Sır, Banka Sırrı, Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nda^[55] (“Tasarı”) ticari sırrın tanımı yapılmaktadır. Tasarı'nın “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinin (a) bendinde yer alan tanımda ticari sır “*Bir ticarî işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belge*” olarak tanımlanmıştır.^[56] Tasarı'nın gerekçesinde, ticari sır kavramının ayrıntılı bir şekilde tanımı yapılarak anlam ve kapsamının belirlenmesinde yaşanabilecek tereddütlerin engellenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

Öğretide ise ticari sır kavramı; tacir tarafından oluşturulan, bir ticari işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili olan ve tacirin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği bakımından büyük önem taşıması sebebiyle gizli tutulan, yalnızca sınırlı bir çevre tarafından bilinen ve gizli kalmasında tacirin menfaati bulunan her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır.^[57]

[55] Ticarî Sır, Banka Sırrı, Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı ve Gerekçesi için bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0483.pdf> – Erişim tarihi 05.11.2022.

[56] Ticari sır kavramı ayrıca Rekabet Kurumu Başkanlığı'nın Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ'in (“Tebliğ”), (RG, 18.04.2010, S. 27556) “Genel esaslar” başlıklı 12. maddesinde “teşebbüslerin faaliyet alanları ile ilgili olan ve gizli tutma iradesine sahip oldukları, yalnızca belirli ve kısıtlı bir kesim tarafından bilinen ve elde edilebilen, başta rakipleri olmak üzere üçüncü kişilere ve kamuya açıklanması halinde ilgili teşebbüsün ciddi zarar görme ihtimali bulunan her türlü bilgi ve belgedir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

[57] Bilge, *Sırların Korunması*, 5; Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 27; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 39; Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 85; Asuman Turanboy, “Ticari Sır,” içinde *Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2006), 368; Poroy ve Yasaman, *Ticari İşletme*, 367; Osman Berat Gürzumar, *Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan Sistemlerin Hukuken Korunması*, (İstanbul:

Ticari sır olarak öğretilen; imalat sırları, gelir kaynakları, numuneler, işletme planları, işletmenin veya şirketin stratejik planları, finansal raporlar, projeler, çalışma yöntemleri, işletmenin personel kayıtları, bilgisayar program ve yazılımları, müşteri listeleri ve ürünlerin fiyatlandırma bilgileri, cihaz tasarımları, formüller ve daha birçok örnek gösterilmektedir.^[58] Bununla beraber, öğretilen örnek verilen bu hususlar her durumda mutlak bir biçimde ticari sır olarak kabul edilmemekte, somut olayın ve işletmenin özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.^[59]

Yukarıda aktarılan tanımlardan görüldüğü üzere, üretim ve iş sırrı ile ticari sır kavramları büyük benzerlik göstermektedir. Bizim de katıldığımız doktrindeki yaygın görüşe göre bir ticari işletmenin veya şirketin sırlarının tümünün ticari sır olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu doğrultuda işletmenin ya da şirketin üretim ve iş sırları da ticari sır kapsamındadır.^[60] Zira, üretim ve iş sırları da, işletmenin faaliyet alanı ile ilgili olan ve işletmenin ekonomik verimliliği bakımından önem taşıyan ticari sırların ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, üretim ve iş sırları, ticari sır çatısı altındaki işletme sırlarını ifade etmektedirler.^[61]

Öğretilen bir diğer görüşe göre ise ticari sır kavramı, iş sırrı kavramına göre daha dar bir kavramdır. Ticari sır olarak nitelendirilebilmesi mümkün

Beta Yayıncılık, 1995), 2; Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, “Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, no. 33 (2018): 150.

[58] Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 25; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 41; Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 86.

[59] Örneğin Rekabet Kurumu Başkanlığı’nın Tebliği’nin 12/2 maddesinde ticari sır örnek olarak belirtilen hususların “Olayın ve teşebbüsün özelliklerine göre (...)” ticari sır olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir.

[60] Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 51; Sayın, “İfşa,” 38; Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 87; Sulu, *Ticari Sır*, 23; Nomer Ertan ise üretim ve iş sırlarının ticaret sırrı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde net bir değerlendirme yapmamakla beraber, “*üretim ve iş (ticaret) sırlarının korunması haksız rekabet hukukunun konusuna doğrudan girmemektedir*” ifadesi ile üretim ve iş sırlarını birlikte ticaret sırrı olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bkz. Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 297; Turanboy’a göre de, ticari sır kavramı, öteki sır kavramlarını da içine alacak şekilde değerlendirilmesi gereken bir kavramdır. Bkz. Turanboy, “Ticari Sır,” 368.

[61] Küçükali, “İş Sırlarının İfşası,” 85.

olmayan birtakım bilgiler işle ilgili olması sebebiyle iş sırrı kavramına girmektedir.^[62]

2- Üretim veya İş Sırrının Hukuka Aykırı Olarak İfşası

a) İfşa

TTK 55/1-d maddesi kapsamında haksız rekabetin gerçekleşebilmesi için varlığı aranan diğer bir şart, üretim veya iş sırrının “ifşa” edilmesidir.

Üretim ve iş sırrlarının ifşa edilmesi, bu sırrların üçüncü kişilere bildirilmesi, aktarılması veya kamuya açıklanması şeklinde meydana gelebilir.^[63] Bu kapsamda, ifşa kelime anlamı itibariyle “gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma” anlamına gelmekte olup^[64] üretim veya iş sırrlarının ifşası ile bu bilgiler açığa çıkartılarak sır nitelikleri ortadan kaldırılmaktadır.

Üretim ve iş sırrlarının ifşası faaliyeti, gazete, mektup gibi fiziki yollarla veya sözlü olarak gizli bilginin sır niteliğini ortadan kaldıracabilecek her türlü yöntemle gerçekleştirilmesi mümkündür.^[65]

Ayrıca, günümüzde internet kullanımının üretim ve iş sırrları da dahil olmak üzere işletmelerin verilerinin depolanması ve işlenmesi için zorunlu hale geldiği dikkate alındığında, elektronik ortamda bulunan bu sırrların internet yoluyla veya diğer elektronik yöntemlerle üçüncü kişilerle paylaşılması da TTK m. 55/1-d kapsamında ifşaya sebebiyet verebilmektedir. Tacirin işletmesiyle ilgili olan ticari sırrlarını kendi işletmesinde bulunan veri merkezlerinde veya bulut hizmeti sağlayan uzaktaki bir üçüncü kişinin bulut bilişiminde saklaması mümkündür.^[66] Tacirin ticari sırrlarını bulut teknolojisi kullanarak uzaktaki bir üçüncü kişiye ait sunucuda saklaması halinde bu sırrlar üçüncü bir kişi ile paylaşılmış olmakta ve bunun sır niteliğini tehlikeye

[62] Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırrları*, 38; Yeşiltepe, “İş Sırrı,” 409; Uşan, *Sır Saklama Yükümlülüğü*, 28.

[63] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 331.

[64] Bkz. Türk Dil Kurumu (<https://sozluk.gov.tr> – Erişim tarihi 06.11.2022).

[65] Arkan, *Ticari İşletme*, 317; Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 331; Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 97.

[66] Ticari sırrların saklanmasında bulut teknolojisinin kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bozkurt Yüksel, “Ticari Sır,” 159 vd.

düşürmektedir. Bu nedenle, tacirin sırlarını üçüncü kişilerin sunucularına transfer etmesi durumunda, söz konusu üçüncü kişilerin paylaşılan sırların gizliliği ve güvenliği hususunda uygulayacağı teknik ve hukuki önlemleri gözetmesi gerekmektedir.^[67]

Üretim veya iş sırrını ifşa eden kişinin kim olduğu önem taşımamaktadır. Bu kapsamda sırrı ifşa eden kişilerin şirketin pay sahipleri, işletmenin eski çalışanları veya üçüncü kişiler olması mümkündür.^[68] İfşanın tacirin rakipleri tarafından gerçekleştirilmesi de mümkün olmakla birlikte, bu durum haksız rekabetin zorunlu bir unsuru değildir. Zira, hukukumuzda haksız rekabetin varlığı için taraflar arasında bir rekabet ilişkisinin bulunması zorunluluğu aranmamıştır.^[69]

İfşa bakımından gizli tutulan ve herkesçe bilinmesi istenmeyen bir bilginin varlığı gerekli olup, meslek itibariyle bilinen bilgilerin açıklanması bu kapsamda üretim ve iş sırrının ifşası olarak değerlendirilmemektedir.^[70]

Üretim veya iş sırrının ifşa edilmiş sayılabilmesi için ifşaya konu sırrın tamamının açıklanmış olması zorunlu değildir. Sırrın bir kısmının açıklanmış olması da haksız rekabetin gerçekleşmesi için, diğer şartların varlığıyla birlikte, yeterli kabul edilmektedir.^[71]

[67] Bozkurt Yüksel, “Ticari Sır,” 166.

[68] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 330.

[69] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 301.

[70] Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 154; Yargıtay’ın 2018 tarihli bir kararına konu olayda davacı şirket ısı bariyeri üretimi alanında faaliyet gösterdiklerini, daha önce iş ilişkisi içerisinde buldukları davalının, davacının üretim sırlarına ve müşteri çevresine vakıf olduğunu ve bu bilgileri kullanarak davacının üretimde kullandığı aynı yöntemleri kullanarak ısı bariyeri üretimi yapmaya başladığını ve bu suretle haksız rekabete sebep olduğunu ileri sürmüştür. İlk derece mahkemesince, dava konusu ısı bariyerlerinin üretiminin malzeme, üretim teknolojisi ve dizayn yönünden gerekli donanıma sahip her firma tarafından kolayca yapılabileceği ve ticari sır olarak kabulünün mümkün olmadığı, bu nedenle haksız rekabetin meydana gelmediğine karar verilmiş, ilk derece mahkemesinin bu kararı Yargıtay 11. HD tarafından onanmıştır. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2018/2722, K.2019/4166, 10.06.2019, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 30.10.2022.

[71] Şemsettin Tüzmen: “Avukatlıkta Meslek Sırrını İfşa Suçu,” *Ankara Barosu Dergisi*, no. 2 (1962): 116.

İfşa edilen sırların hukuka uygun veya aykırı olarak ele geçirilmiş olması da haksız rekabetin gerçekleşmesi için aranan unsurlardan birisi değildir.^[72] ETTK m. 57/8'de “*hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde ettiği...*” ifadesinin yer alması sebebiyle, bu madde kapsamında haksız rekabetin meydana gelebilmesi için ticari sırların iyi niyete aykırı olarak elde edilmesinin zorunlu olup olmadığı tartışmalıydı.^[73] Ancak, TTK m. 55/1-d hükmünde bu ifadeye yer verilmemesi sebebiyle, çalışanın sır niteliği taşıyan bilgileri hukuka aykırı olarak öğrenip öğrenmediğinin önem taşımadığı kabul edilmektedir.^[74] Bu nedenle, örneğin işletme personelinin işi gereği hukuka aykırı olmayan yollarla öğrendiği ticari sırları hukuka aykırı olarak ifşası da TTK m. 55/1-d anlamında haksız rekabet meydana getirebilecektir.^[75]

b) İfşanın Hukuka Aykırı Olması

TTK m. 55/1-d anlamında haksız rekabetin meydana gelebilmesi için önem arz eden husus, üretim ve iş sırlarının ifşasının hukuka aykırı olmasıdır. Sırların ifşasının hukuka aykırılığından söz edilebilmesi için, ticari sırları ifşa eden kişinin sözleşmeden veya kanundan doğan bir sır saklama yükümlülüğü mevcut olmalıdır.^[76]

[72] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 331; Sayın, “İfşa,” 37; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 439; Bağrıaçık ise TTK m. 55/1-d maddesinin uygulanabilmesi için ifşa edilen üretim ve iş sırlarının ele geçirilmesi eyleminin de dürüstlük kuralına aykırı olarak gerçekleşmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz. Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 110; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, TTK m. 55/1-d kapsamında haksız rekabetten söz edilebilmesi için iş sırlarının dürüstlük kuralına aykırı bir biçimde elde edilmiş olması gerektiği kabul edilmiştir. Bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi, E.2019/1405, K.2021/1320, 04.11.2021, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 10.11.2022.

[73] Bu kapsamda, sırrın öğrenilmesi iyi niyet kurallarına aykırı olarak gerçekleşmemişse, bu sırların ifşası tek başına haksız rekabet olarak kabul edilmemekteydi. Bkz. Bilge, *Sırların Korunması*, 52; ETTK m. 57/8 hükmünün uygulanmasının şartları hakkında bkz. Aksoy, “Haksız Rekabet,” 113 vd.

[74] Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 439.

[75] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 331.

[76] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 331; Sayın, “İfşa,” 40.

Uygulamada TTK m. 55/1-d hükmü kapsamında haksız rekabetin çoğunlukla işletme çalışanları tarafından gerçekleştirildiği dikkate alındığında, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun^[77] ("TBK") 396/4 maddesinde yer alan işçinin sır saklama yükümlülüğünün değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda, TBK 396/4 maddesine göre işçiler, işi gördükleri sırada öğrendikleri, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisinin devamı süresince kendi yararlarına kullanamaz ve başkalarına açıklayamazlar. Ayrıca, hükmün son cümlesi uyarınca, işverenin haklı menfaatlerinin korunmasının söz konusu olduğu durumlarda hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da işçi sır saklama yükümlülüğü altındadır.^[78] Bununla beraber, işinin niteliği gereği işletmenin ticari sırlarına vakıf olan bir işçinin aynı konu ve bölgede başka bir şirkette çalışması başlı başına haksız rekabet oluşturmamaktadır.^[79]

Mevzuatımızda çeşitli diğer kanunlarda da sır saklama yükümlülüğü düzenlemelerinin getirildiği görülmektedir. İlk olarak TTK kapsamında yer alan sır saklama yükümlülükleri incelendiğinde, TTK m. 404'te anonim şirket denetçilerine, TTK m. 441/5'te ise özel denetçilere sır saklama yükümlülüğü getirildiği görülmektedir. "Sır saklama yükümü" başlıklı TTK m. 527'de ise görevi dolayısıyla sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamalarının yasak olduğu, aksi halde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin etmekle yükümlü oldukları düzenlenmiştir. Ayrıca, TTK m. 369'da anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık yükümlülüğü düzenlenmiş olup, öğretide kabul edildiği üzere sır saklama yükümlülüğü de yönetim kurulu üyelerinin özen ve sadakat borcundan doğan bir yükümlülüktür.^[80] Bu nedenle, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bu görevleri sırasında öğrendikleri şirkete

[77] RG, 04.02.2011, S. 27836.

[78] Bununla birlikte, işçinin ekonomik özgürlüğü, kendisini geliştirme, bilgi ve tecrübelerini kullanma özgürlükleri de dikkate alınarak, işçinin sır saklama yükümlülüğü her somut olayda söz konusu özgürlükleri ile arasındaki denge gözetilerek değerlendirilmelidir. Bkz. Sarıkaya, *Sözleşmeyi İhlale Yöneltilme*, 181.

[79] Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2019/3672, K.2020/1260, 12.02.2020, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 10.11.2020.

[80] Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 8. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 443; Ersin Çamoğlu, Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Ortaklıklar Hukuku I*, 14. Baskı, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019), 424; İsmail Kırca, Feyzan Hayal

ait ticari sırları sır saklama yükümlülüklerine aykırı olarak ifşa ettikleri takdirde haksız rekabet meydana gelecek ve şirketin bu sebeple uğramış olduğu zararını tazminle yükümlü olacaklardır.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un^[81] 25'inci maddesinde, Rekabet Kurulu'nun üyeleri ve personelinin, Rekabet Kurumu'na ilişkin gizli bilgiler ile teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin ticari sırlarını görevden ayrılmalarından sonra dahi ifşa edemeyecekleri düzenlenmiştir.

Üretim ve iş sırlarının ifşası yukarıda birtakım örnekleri verilen mevzuat hükümlerinde yer alan sır saklama yükümlülükleri ile önlenebildiği gibi, taraflar kanunlarda yer almasa dahi kendi aralarında akdetmiş oldukları sözleşmelerde üretim ve iş sırlarının korunmasına ilişkin düzenlemeler kararlaştırabilmektedir. Örneğin işçilerin TBK m. 396/4'ten kaynaklanan sır saklama yükümlülüğü bulursa da işveren ile işçi arasında üretim ve iş sırlarının korunmasına dair ayrı bir sır saklama sözleşmesi yapılması da mümkündür.^[82] Bu sayede işçi ve işveren arasında ayrıca sözleşmeden doğan bir sır saklama yükümlülüğü de doğmaktadır. Bu tür sözleşmeler genellikle hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonraki dönem için işinin sır saklama yükümlülüğünün devamına yönelik olarak imzalanmaktadır.^[83]

Ancak üretim ve iş sırlarının korunmasına yönelik sözleşmeler bu örneklerle sınırlı değildir. Vekalet, franchise, tek satıcılık, know-how sözleşmeleri ile sanayi ve teknoloji alanlarında faaliyet gösteren şirketler arasında akdedilen

Şehirli Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku C. 1*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2013), 664; Sayın, "İfşa," 40.

[81] RG, 07.12.1994, S. 22140.

[82] Sayın, "İfşa," 40.

[83] Sözleşmeden kaynaklanan sır saklama ve rekabet yükümlülüklerine aykırı davranılması halinde de, diğer şartların da varlığı halinde TTK m. 55/1-d kapsamında haksız rekabet meydana gelmektedir. Yargıtay, önüne gelen bir olayda, davacı ile davalı işçi arasında geçerli bir rekabet yasağı sözleşmesinin bulunduğu, AR-GE teknisyeni olarak görev yapan davalının boya formülleri hakkında davacı şirketin üretim teknolojisi ve özel üretim biçimi gibi ticari sırlarına vakıf olduğunu belirterek rekabet yasağına aykırı olarak başka bir firmada aynı nitelikte işe girmesinin bu sebeplerle haksız rekabet oluşturduğuna hükmetmiştir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2019/3206, K.2020/1104, 10.02.2020, www.lexpera.com.tr, Erişim tarihi 10.11.2022.

teknoloji transferi^[84] veya joint-venture^[85] gibi üretim ve iş sırlarının karşı tarafla paylaşılmasına sebep olan sözleşmelerde de paylaşılan üretim ve iş sırlarına sır saklama yükümlülükleri getirilmesi mümkündür.^[86]

Yukarıda örnekleri verilen Kanunlardan doğan veya taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklı sır saklama yükümlülüğünün ihlali, kanuni veya akdi bir yükümlülüğün ihlali olduğu gibi aynı zamanda TTK m. 55/1-d anlamında haksız rekabete de sebebiyet vermektedir.^[87] Bu durumda TBK m. 60 uyarınca sebeplerin yarışması söz konusu olup, hakim zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verecektir.^[88]

C) TTK M. 55/1-D HÜKMÜNDE DÜZENLENEN ÖRNEK HAL VE UNSURLARI

1- Genel Olarak

TTK 55/1-d maddesi kapsamında haksız rekabet meydana gelmesi için gerekli unsurlar yukarıda açıklanmış olmakla beraber, hükümde haksız

[84] Teknoloji transfer sözleşmeleri, teknolojik bilgi ve deneyimlerin üçüncü kişilerin kullanımına sunulduğu lisans sözleşmeleri olup, teknolojisini transfer eden tarafın, yani lisans verenin fikri veya sınai hak ya da know-how gibi maddi olmayan bir haktan yararlanma, kullanma yetkisini bir bedel karşılığında lisans alana devretmeyi üstlendiği sözleşmelerdir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Fikret Eren, “İsimsiz Bazı Sözleşme Türleri,” *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no. 1 (2015): 95; Gülmelihat Doğan, “Teknoloji Transfer Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Uygulamaları,” (Doktora Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2020), 44.

[85] Türk hukukunda Joint-venture, ekonomik ve hukuki açıdan bağımlılık ilişkisi bulunmayan gerçek ya da tüzel kişilerin bir işi veya süreklilik özelliğine sahip bir ekonomik etkinliği gerçekleştirmek ve kar elde etmek amacıyla, işin risklerinden her bir ortağın müteselsilen sorumlu olduğu işbirliği olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Nami Barlas, *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, (İstanbul: Vedat Kitabevi, 2016), 282; Joint-venture hakkında çeşitli tanımlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Salih Baz, *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Joint Venture*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık 2019), 5 vd.

[86] Farklı sözleşme tiplerinde kararlaştırılan sır saklama yükümlülükleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 112 vd.

[87] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 333.

[88] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 333.

rekabet meydana getireceği belirtilen bir örnek duruma yer verilmiştir. Maddede yer alan örnek hal, “gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğe aykırı davranmış olur.” şeklinde ifade edilmiştir.

Verilen bu örnek durum uyarınca haksız rekabet oluşmasının şartları şunlardır: Haksız rekabete konu bir “bilgi ve üretenin iş sırrı”nın mevcut olması, bu bilgi ve iş sırrının gizlice, izinsiz veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde ele geçirilmesi, bilgi ve iş sırrının değerlendirilmesi veya başkalarına bildirilmesi.

2- Örnek Halin Unsurları

a) “Bilgi ve Üretenin İş Sırrı”nın Mevcut Olması

TTK m. 55/1-d hükmünün ilk cümlesinde “üretim ve iş sırları”nın ifşası düzenlenmişken, örnek olarak verilen durumda, ilk cümleden farklı olarak “bilgiler ve üretenin iş sırları” ifadesi kullanılmıştır.

Kullanılan terimler incelendiğinde, örnek olarak belirtilen durumda “bilgiler ve üretenin iş sırları” ifadesi kullanılmış olup, bu ifade ile asıl haksız rekabet hali olarak belirtilen “üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek” durumunun sınırlandırıldığı görülmektedir. Zira, “üretenin iş sırrı” ifadesinden yalnızca üretim sektöründeki iş sırlarının koruduğu algısı meydana gelmekte olup, bu durumun “üretim ve iş sırları”ndan daha dar bir kapsamdaki sırları ifade ettiği açıktır.^[89] Aynı maddede farklı anlamlara gelecek kavramlara yer verilmesi, öğretide kanun yapma tekniği bakımından eleştirilmektedir.^[90]

Ancak TTK’da yer alan haksız rekabet hükümlerinin amacının bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması olduğu dikkate alındığında, öğretide kanun koyucunun TTK 55/1-d bendinde örnek olarak belirtilen durum bakımından da yalnızca üretenler yönünden bir korumayı değil, ekonomik rekabete dahil herkesin ticari sırlarını korumayı

[89] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 334; Sayın, “İfşa,” 41.

[90] Bkz. Sayın, “İfşa,” 41.

amaçladığı belirtilmektedir.^[91] Ayrıca, TTK m. 55'te sayılan haksız rekabet halleri sınırlı sayıda olmayıp, örnek niteliğindedirler.^[92] Bu nedenle, ifadenin dar anlamıyla yalnızca “üretenin sırrı” olarak kabul edilmesi halinde dahi bunun bir örnek hal olarak düzenlendiği dikkate alındığında, farklı sektörlerdeki iş sırlarının hukuka aykırı olarak ifşasının da haksız rekabete sebebiyet vereceği kuşkusuzdur.^[93] Bu nedenle, TTK m. 55/1-d'de yer alan örnek hal bakımından, “bilgi ve üretenin sırrı” kavramlarının “üretici” ile sınırlı olarak anlaşılması gerekmektedir.^[94]

b) Bilgi ve Üretenin İş Sırlarının Gizlice, İzinsiz veya Başkaca Hukuka Aykırı Yollarla Ele Geçirilmesi

Daha önce de açıklandığı üzere, TTK m. 55/1-d anlamında haksız rekabetten bahsedilebilmesi için ifşa edilen bilgilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi şart değildir. Bununla birlikte, TTK m. 55/1-d maddesinde örnek olarak yer alan bu haksız rekabet hali bakımından öğrenme yetkisi bulunmayan kişilerce hukuka aykırı bir biçimde öğrenilen sırların ifşası hali düzenlenmiştir.^[95] Madde kapsamında haksız rekabetin meydana gelebilmesi için sırların hukuka aykırı bir biçimde öğrenilmesinin şart olmadığı gözetildiğinde, hukuka aykırı yollarla elde edilen sırların ifşasının da öncelikle haksız rekabete sebebiyet vereceği açık olup, düzenlenen örnek hal bu duruma ilişkindir.

HAKEMLİ

[91] Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 154; Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, s. 334; Hükümde yer alan “katılanlar” ifadesi ile, rakipler ve müşteriler de dahil olmak üzere, ekonomik sistemin tamamının korunması amaçlanmaktadır. Bkz. Çağlar Özel ve S. Sırrı Özdemir, “Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Şeref Ertay’a Armağan 19, Özel Sayı (2018): 197.

[92] Zira, TTK m. 55 hükmünün gerekçesinde bu durum “*Dürüstlük kurallarına aykırılığın somut örnekleri olan bu kategoriler sınırlı sayıda değildir.*” ifadesi ile açıkça belirtilmektedir.

[93] Sayın, “İfşa,” 41.

[94] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 335.

[95] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 335.

TTK m. 55/1-d bendinde verilen örnek kapsamında haksız rekabet, örneğin işyerinde yalnızca şirket yönetiminde görev alan kişilerin ulaşabileceği bilgilere yetkisiz çalışanların gizli bölümlere erişim sağlayarak ulaşması, bu bilgilerin saklandığı yerlere gizlice girilerek elde edilmesi, sırrın söylenmesi için hileli yollara başvurulması vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.^[96]

Haksız rekabet ile birlikte, sırrların elde edilmesi için kullanılan söz konusu yöntemler 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun^[97] 239. maddesinde düzenlenen "Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması"^[98] suçuna sebebiyet verebileceği gibi, hırsızlık, konut dokunulmazlığını ihlal gibi diğer suçlara da yol açabilmektedir. Keza, elektronik ortamda saklanan ticari sırrların işletmenin bilişim sistemlerine girilerek elde edilmesi halinde ise TCK m. 243 anlamında bilişim sistemine girme suçu^[99] da meydana gelebilecektir.

c) Bilgi ve İş Sırlarının Değerlendirilmesi veya Başkalarına Bildirilmesi

TTK m. 55/1-d hükmünde örnek olarak düzenlenen haksız rekabet halinin meydana gelebilmesi için son şart, hukuka aykırı yollarla ele geçirilen bilgi ve üretenin iş sırlarının değerlendirilmesi veya başkalarına bildirilmesidir.

Bu kapsamda haksız fiil teşkil eden ilk fiil, sırrların değerlendirilmesidir. Değerlendirme ile anlaşılması gereken, sır niteliğindeki bilginin, söz konusu sırrı hukuka aykırı yollarla ele geçiren kişi tarafından ticari amaçla kullanılmasıdır.^[100] Bu kapsamda diğer şartların varlığıyla birlikte sırrların

[96] Sayın, "İfşa," 41.

[97] RG, 26.09.2004, S. 25611.

[98] Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması suçu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Gökhan Tekşen, *Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu*, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2012), 54 vd.

[99] Bilişim sistemine girme suçu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Büşra Özçelik, *Bilişim Sistemine Girme Suçu*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 47 vd.

[100] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 335; Bağrıaçık ise "Değerlendirme veya başkasına bildirme" kavramlarını tek bir başlık altında, "kullanma" olarak ifade etmekte ve kullanma kavramından anlaşılması gerekenin, sır niteliğindeki bilginin gelir elde etme

dürüstlük kuralına aykırı olarak değerlendirilmesi haksız rekabet meydana getirmektedir.

Sırrın değerlendirilmesi neticesinde, değerlendiren kişinin fiilen bir menfaat elde etmesi zorunlu değildir. Değerlendirmenin amacı ekonomik fayda elde etmekle beraber, haksız rekabetin gerçekleşmesi için fiilen bir menfaat veya gelir elde edilmiş olması şartı aranmamaktadır.^[101]

Sırrın başkalarına bildirilmesi bakımından yukarıda sırrın ifşası hakkında yaptığımız açıklamalar geçerli olup, sırrın bildirilmesi suretiyle sır niteliğindeki bilgi ifşa edilmekte, bu suretle bilginin sır niteliği ortadan kaldırılmaktadır.^[102] Sırrın ifşası bakımından da sırrın değerlendirilmesi durumunda olduğu gibi, menfaat elde edilmiş olması şartı aranmamaktadır.^[103]

koşulu aranmaksızın, ekonomik fayda amacıyla kullanılması olarak ifade etmektedir. Bkz. Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 160.

[101] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 336; Bilge, *Sırların Korunması*, 89; Bağrıaçık, *Üretim ve İş Sırları*, 160; Gürbüz Usluel, *Ticari Sır*, 97; Sulu, *Ticari Sır*, 55.

[102] Gürzumar, *Franchise Sözleşmeleri*, 87.

[103] Nomer Ertan, *Haksız Rekabet*, 336.

SONUÇ

Gelişen teknoloji sebebiyle üretim ve iş sırlarının ifşası daha da kolay bir nitelik kazandığından gerek piyasa aktörlerinin rekabet oyunundaki varlığı gerek dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının güvenliği bakımından büyük öneme sahiptir. Bu nedenle, üretim ve iş sırlarının hukuka aykırı olarak ifşası ve değerlendirilmesini önlemek amacıyla kanun koyucu TTK m. 55/1-d düzenlemesini getirmiştir. Bu düzenlemeye göre üretim ve iş sırlarının hukuka aykırı olarak ifşa edilmesi haksız rekabet meydana getirmektedir. Aynı maddede örnek olarak verilen haksız rekabet halinde ise, hukuka aykırı yollarla ele geçirilen sırların değerlendirilmesi veya ifşası düzenlenmiştir. Bu düzenleme kapsamında haksız rekabetin meydana gelebilmesi için iki şart aranmaktadır. İlk olarak, ifşaya konu edilen bilginin bir üretim veya iş sırrı niteliğinde olması gerekmektedir. Bu nedenle, üretim ve iş sırrı niteliğinde olmayan, üçüncü kişilerin bilgisi dahilinde olan, sektöre faaliyet gösteren işletmelerce genel olarak bilinen, örneğin TÜRKPATENT nezdinde tescil edilerek alenileşen bilgiler TTK m. 55/1-d kapsamında kabul edilmemektedir. Keza, tacirin işletmesi ile ilgili olmayan şahsi sırları da bu madde kapsamında korunmamaktadır. Haksız rekabetin gerçekleşmesi için ikinci şart, hukuka aykırı olarak ifşadır. Ifşa, sırrın, o sırrı bilmesi istenmeyen üçüncü kişilere bildirilerek sır niteliğinin ortadan kaldırılmasıdır. Ifşanın hukuka aykırı olarak gerçekleşebilmesi için, üretim ve iş sırlarını ifşa eden kişinin sözleşmeden veya kanundan doğan mevcut bir sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmiş olması gerekmektedir. Bu iki şart kapsamında haksız rekabetin meydana gelmesi için sırrın hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi gerekmediği gibi, sırrı ifşa eden kişinin işletmenin çalışanı olması, menfaat sağlaması veya kusurlu olması da gerekmemektedir. TTK m. 55/1-d'de belirtilen örnek hal bakımından ise tacirin bilgi ve iş sırlarının hukuka aykırı yollarla ele geçirilerek bunların değerlendirilmesi veya ifşa edilmiş olması şartlarının varlığı aranmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. Ali. “Haksız Rekabet Halleri ve Haksız Rekabetin Tespiti.” Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*. 25. Baskı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 2022.
- Arslan Ertürk, Arzu. *İşçinin Sadakat Borcu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Arslanlı, Halil. *Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler*. 2. Baskı. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1959.
- Bağrıaçık, Safiye Nur. *Üretim ve İş Sırlarının Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Barlas, Nami. *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*. İstanbul: Vedat Kitabevi, 2016.
- Baz, Salih. *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Joint Venture*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Bektaş, İbrahim. “Haksız Rekabet Hukukunda Dürüst ve Bozulmamış Rekabeti Sağlama Amacı (TTK m. 54) ve ‘İşleyen Rekabet’ Ölçütü.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 34, no. 3 (2018): 277-310.
- Bilge, M. Emin. *Ticari Sırların Korunması*. Ankara: Asil Yayıncılık, 2005.
- Bilgili, Fatih ve Ertan Demirkapı. *Ticaret Hukuku Bilgisi*. 10. Baskı. Bursa: Dora Yayınları, Bozkurt Yüksel. Armağan Ebru. “Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması.” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, no. 33, (2018): 143-192.
- Çelik, N. Hilal. “Haksız Rekabet.” içinde *Prof. Dr. Duygun Yarsuvat’a Armağan, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no. 2 (2012): 659-691.
- Dinç, Serhan. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Haksız Rekabet Halleri ve Haksız Rekabet Davaları.” *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4, no. 2 (2015): 139-173.
- Doğan, Gülmelahat. “Teknoloji Transfer Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Uygulamaları.” Doktora Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2020.

- Eren, Fikret. “İsimsiz Bazı Sözleşme Türleri.” *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no. 1, (2015): 67-129.
- Göle, Celal ve Ali Bozer. *Ticari İşletme Hukuku*. 5. Baskı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018.
- Gürbüz Usluel, A. Elif. *Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Gürzumar, Osman Berat. *Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan Sistemlerin Hukuken Korunması*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 1995.
- Güven, Şirin. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Haksız Rekabete Dair Düzenlemelerinin Amacı ve Koruduğu Menfaatler Çerçevesinde Dürüst ve Bozulmamış Rekabet Kavramı.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 18, no. 2 (2012): 175-188.
- Kaplan, Ahmet Galip. *Elektronik Ortamda İşlenen Haksız Rekabet Halleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Kaya, Arslan. “Ticaret Hukukunda Sır ve Bilgi Edinme Hakkı.” içinde *Türkiye Barolar Birliği Bilgi Edinme Paneli*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2004.
- Kendigelen, Abuzer. *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Kırca, İsmail, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. *Anonim Şirketler Hukuku I*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2013.
- Küçükali, Canan. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenen Bir Haksız Rekabet Türü Olarak ‘Üretim ve İş Sırlarının İfşası’.” *Terazi Hukuk Dergisi* 17, no. 185 (2022): 83-91.
- Mimaroğlu, S. Kemal. *Ticaret Hukuku I*. 3. Baskı. Ankara: Sevinç Matbaası, 1978.
- Nomer Ertan, Füsün. *Haksız Rekabet Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.

- Özçelik, Büşra. *Bilişim Sistemine Girme Suçu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Özel, Çağlar ve S. Sırrı Özdemir. “Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler.” içinde *Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 19*, (Özel Sayı, 2018): 189-205.
- Paksoy, M. Sermin. *Sözleşmeyi İhlale Yönelme*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Poroy, Reha ve Hamdi Yasaman. *Ticari İşletme Hukuku*. 15. Baskı. İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2015.
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. *Ortaklıklar Hukuku I*. 14. Baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. 8. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Sarıkaya, Sinan. *Haksız Rekabet Hukukunda Sözleşmeyi İhlale veya Sona Erdirmeye Yönelme*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Sayın, Hediye Bahar. “Haksız Rekabet Hukuku Açısından Üretim ve İş Sırrının Hukuka Aykırı Olarak İfşası.” *Terazi Hukuk Dergisi 12*, no. 136 (2017): 36-43.
- Sulu, Muhammed. *Ticari Sırların Korunması*. 2. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Suluk, Cahit, Rauf Karasu, Temel Nal. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Şenocak, Kemal. “Haksız Rekabet Açısından Boykot.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 15*, no. 1 (2009): 67-95.
- Tekinalp, Ünal. “Yeni Haksız Rekabet Hukukunda Amaç İlke ve Üç Boyutluluk.” içinde *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, 2022, 23-43.
- Tekşen, M. Gökhan. *Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu*. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2012.